

ที่มา ทิมวิจัยโดย วิวัฒน์ชัย อัดถาวร และนักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ นิด้า เรื่อง “การจัดการหลายมิติ กรณีศึกษา กู้ภัยท่าหลวง”

วิจารณ์หนังสือ THE CAVE นางนอน

W มั่งคั่งการดูภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับภารกิจช่วยชีวิตทีมฟุตบอลเยาวชน “หมูป่าอะคาเดมี” 13 คน ในวัย 11-25 ปี ซึ่งติดอยู่ในถ้ำ อุทยานแห่งชาติถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในฐานะคนชอบดูหนัง และในฐานะหนึ่งในผู้ร่วมทีมวิจัยกับนักศึกษานิด้า วิเคราะห์การบริหารจัดการภัยพิบัติถ้ำหลวง เมื่อทราบว่าการกิจช่วยชีวิต 13 หมูป่า ถูกทำเป็นภาพยนตร์ ชื่อ “THE CAVE นางนอน” เข้าฉายในประเทศไทย แม้ภารกิจรัดตัว แต่ผมก็ตัดสินใจไปดูหนังรอบแรกได้สำเร็จก่อนเดินทางไปตุมิเซียในเช้าตรู่วันรุ่งขึ้น หากรอชมหลังกลับเมืองไทยตอนต้นเดือนธันวาคมก็คงอดดูเพราะหนังคงออกไปแล้ว ได้ข่าวว่าหนัง THE CAVE เข้าฉายในประเทศไทยได้เงินหลายสิบล้านบาท มีทั้งคนชอบและคนไม่ชอบ

“THE CAVE นางนอน” ในสายตาผมมัน ก่อนอื่นก็ขอชื่นชมความพยายามและความตั้งใจของผู้สร้างผู้กำกับภาพยนตร์เรื่องนี้ การริเริ่มสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ขึ้นมาคืออุปการต่อชาวโลกที่ยกย่อง เรื่องราวที่ทำให้ผู้ชมได้เห็นความกล้าหาญที่อาจเป็นภัยต่อตัวเองในการเข้าช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกันที่กำลังเผชิญความเป็นความตายนั้นมียุติจริง ความเป็นมนุษย์ทำให้เกิดการระดม

นักประดาน้ำ ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ พร้อมหมอเวชศาสตร์ และอุปกรณ์เทคโนโลยีจากประเทศต่างๆ เข้าประสานกับทีมไทยและภาคประชาชนเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ติดอยู่ในอันตราย โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ และศาสนา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แรกเริ่มฉาย มีเพลงประกอบภาพยนตร์ที่เคล้าแทรกเสียงแผ่วๆ นุ่มๆ ของเครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนา ฟังเสนาะหู ไม่ทิ้งกลิ่นอายดนตรีพื้นบ้านของท้องถิ่นทางเหนือซึ่งเป็นพื้นที่เกิดเหตุของเรื่อง ดูเข้าท่าดี หนึ่งทำให้ผู้ชมได้ทราบเรื่องราวที่ไม่เคยเปิดเผยอย่างเป็นทางการต่อสาธารณะมาก่อน เมื่อสิ้นภารกิจช่วยเหลือ 13 หมูป่า นั่นคือ ไฮไลต์ที่เป็นจุดเด่นของหนังที่น่ามาเล่าต่อโดยถ่ายทำละเอียดทุกขั้นตอนในการนำผู้ประสบภัยทีมฟุตบอลเยาวชนหมูป่าอะคาเดมีเชียงราย 13 คนออกจากถ้ำท่ามกลางน้ำเชี่ยวกราก นำท่วมเกือบมิดหลังคางถ้า เต็มไปด้วยโคลนดินแหลมคม เพื่อป้องกันอุปสรรคที่อาจทำให้การลำเลียงยาล้มเหลว จึงจำเป็นต้องฉีดยาแต่ละคนให้สลบก่อนนำใส่แคปซูลค่อยๆ เคลื่อนออกมาอย่างระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยผู้เชี่ยวชาญต่างชาติเก่งที่สุดระดับโลก จนกู้ภัยสำเร็จ นำผู้ประสบภัยทุกคนทั้ง 13 คนออกจากถ้ำหลวงได้อย่างปลอดภัย ไฮไลต์นี้ต้องชมเชยและขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญสำรวจถ้ำต่างชาติที่เสียสละเสี่ยงภัย เสียชีวิตด้วยจิตใจเมตตาธรรมไร้พรมแดน

อย่างไรก็ตาม มิติที่ภาพยนตร์ THE CAVE นางนอนขาดหายไปทำให้ลดคุณค่าของหนังฟอร์มใหญ่ไปมากในส่วนการหยิบหรือคัดสรรเนื้อหาสำคัญๆ มาเล่า เล่าอย่างรู้จักหลีกเลี่ยงข้อจำกัด ไม่จำเป็นต้องเล่าทุกเรื่อง ทุกคน เช่น หน่วย SEAL ซึ่งเป็นหน่วยปิดลับ การลำดับเรื่องราวขาดการเชื่อมโยงแต่ละช่วงแต่ละตอนของหนัง ราวกับถ่ายทำแต่ละตอนแล้วนำมาต่อๆ กันร้อยเรียงไม่เนียน บางตอนดูออกจะประดักประเดิด ไม่ลือให้ชัด เช่น มีตัวแสดงคน

ภาพ รูปปั้น “จำแซม วิรบุรุษกำหลวง”

ที่มา ภาพโดย ดร.อรพันธ์ อรรถากร

หนึ่งโพลออกมา (นิรุจน์ ศิริจรรยา) ในเครื่องแบบ แสดงเป็นใคร สำคัญอย่างไรก็ไม่รู้ จู่ๆ โพลออกมาแบบไม่มีปี่มีขลุ่ย แล้วก็หายไป ยิ่งไปกว่านั้น หากผู้สร้างให้ความสำคัญกับมิติวัฒนธรรมไทย มากกว่าที่ปรากฏในภาพยนตร์ ก็จะช่วยทำให้ภาพยนตร์ดูประณีตงดงาม ให้ความรู้ความเพลิดเพลิน ความประทับใจแก่ผู้ชมอย่างมีสุนทรียะมากขึ้น

ดูแล้วผู้สร้างหนังให้ความสำคัญในมิติต่างชาติเป็นฮีโร่ มากไป การให้น้ำหนักในมิติเดียวด้านเดียว จึงไม่สมดุลในข้อเท็จจริง ความจริงเบื้องลึกในข้อมูลประวัติศาสตร์การบริหารจัดการ ที่มีประสิทธิภาพ มีความสำคัญในมิติอันเป็นหัวใจสำคัญที่สุดแห่งความสำเร็จของการกู้ภัยพิบัติถ้ำหลวงครั้งนี้คือในมิติด้านการบริหารจัดการ หมายถึง “การบริหารจัดการภายใต้ภาวะการนำที่กล้าหาญเด็ดขาดเชิงศีลธรรม (Moral Leadership) ของผู้บัญชาการ ศอร. (ศูนย์อำนวยการร่วมค้นหาผู้สูญหายในวนอุทยานแห่งชาติ ถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน) นำโดย นายณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายในขณะนั้น ในหนังสือไม่ได้เห็นบทบาทที่สำคัญนี้ เหมือนจะปล่อยให้ผู้ชมเข้าใจเอง ถ้าผู้ชมไม่ใช่คนไทยจะรู้ไหมว่าคนไหนคือผู้ว่าฯ ในหนังสือ และมีความสำคัญอย่างไร

ภาพยนตร์ “The Cave นางนอน” จึงมีจุดอ่อนมากที่สุดตรงนี้ เพราะมองไม่เห็นจุดเด่นที่สุดแห่งความสำเร็จของการบริหารจัดการภัยพิบัติครั้งนี้เลย แม้แรกเริ่มภารกิจช่วยเหลือ 13 หมูป่าอาจซุกซนสักบ้าง แต่ต่อมากการบริหารคน การบริหารเงินงบประมาณ

การบริหารเวลา การนำของการประสานงานทุกฝ่ายเป็นไปได้อย่างลงตัว ทั้งภาคราชการพลเรือน-ทหาร (SEAL-กองทัพเรือ) ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และชาวบ้าน ภาคการต่างประเทศ และภาคสื่อสารมวลชน ต้องทำงานแข่งกับเวลาบนความเป็นความตาย ต้องตัดสินใจเฉียบขาดกล้าหาญรับผิดชอบ (Accountability) ความมีเอกภาพและความมีประสิทธิภาพของหน่วยงานราชการ ทั้งพลเรือนและทหารประสานงานกับทีมต่างชาติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ภายใต้การนำของผู้บัญชาการ ศอร. เป็นการตัดสินใจที่ทันการอย่างถูกต้อง เป็นการจัดการเชิงกลุ่มได้ดีเยี่ยม

การลงตัวในการจัดการภัยพิบัติการจัดการในภาวะวิกฤตินั้นเป็นเรื่องยากที่สุด เรื่องนี้ต้องยกเป็นคุณูปการของผู้บริหารจัดการสูงสุดคือผู้บัญชาการ ศอร. อย่างปฏิเสธไม่ได้ ผู้ว่าฯ ณรงค์ศักดิ์ที่สำเร็จมาจากทางวิศวกรรม กฎหมาย รัฐประศาสนศาสตร์ ทำงานคลุกคลีมากับเรื่องที่ดิน เรื่องน้ำ

มามาก จึงมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สมกับเป็นนักบริหาร มองจากการบริหารจัดการการภัยพิบัติครั้งนี้ เป็นภัยพิบัติผู้ประสบภัยติดอยู่ในถ้ำลึกพร้อมมีน้ำท่วม ฝนตกไม่หยุด น้ำไหลเข้าถ้ำเป็นครั้งแรกในประเทศไทยและในโลกก็ว่าได้ ทำให้ผมทวนนึกถึง

ภาพยนตร์ระดับโลกชื่อ **"The 33"** ที่สร้างจากเหตุการณ์จริง

เช่นกัน เรื่องการกู้ภัยคนงานชิลี 33 คน (เมื่อปี 2010) ติดอยู่ใต้ดิน 69 วัน ออกจากเหมืองทองและทองแดงถล่มฝังคนทั้งเป็นแต่ไม่ตาย ได้คืนลึกลงไป 700 เมตร กอบกู้ภัยพิบัติครั้งนั้นสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือหลายฝ่ายภายใต้การนำของรัฐมนตรีในรัฐบาลชิลี หนึ่งเรื่องนั้นให้ข้อเท็จจริง ให้ภาพทุกมิติสำคัญได้ครบถ้วนอย่างสมดุล ให้การเรียนรู้ทางสังคมที่ดี สมควรได้รับการชื่นชม ทั้งบทบาทภาครัฐ ชิลี ความร่วมมือกับต่างประเทศ ภาคประชาสังคมและญาติพี่น้องครอบครัวคนงานที่เฝ้ารอด้วยหัวใจแทบสลาย ภาคสื่อสารมวลชนเป็นหนึ่งสร้างจากเหตุการณ์จริง สร้างและแสดงได้สมจริง แนวตรามาสนุกตื่นเต้น ดูโปรอสู่นไป เป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ภัยพิบัติโลกที่ดูแล้วให้การเรียนรู้อันทรงคุณค่า ข้อเท็จจริงครบถ้วนทุกมิติสำคัญ ดูแล้วได้อรรรถรสสมจริงสมจัง ทั้งในฉากตื่นเต้น ดราม่า และฉากชีวิตความเป็นกรรมกรในเมือง และลูกเมียที่รอคอยอยู่ข้างนอกด้วยชีวิตสะเทือนใจอย่างยิ่ง

ข้อจำกัดและจุดอ่อนของหนังเรื่อง **"The Cave นางนอน"** อาจมีมาจากหลายสาเหตุ และอาจมีข้อจำกัดด้วยหรือไม่จากสัญญาที่ไปลงนาม (ซึ่งไม่เป็นที่เปิดเผยสัญญาทั้งหมดในรายละเอียดต่อสาธารณะ) กล่าวคือ ลิขสิทธิ์ในการสร้างภาพยนตร์เป็นของบริษัท SK Global Entertainment บริษัทสร้างภาพยนตร์จากสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะผลิตรายชื่อให้กับทาง Netflix โดยในสัญญาดังกล่าวระบุว่าบริษัท SK Global Entertainment เป็นผู้ได้รับลิขสิทธิ์จัดการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลเรื่องราวของเยาวชนนักฟุตบอลทีมหมูป่าเกี่ยวกับถ้ำหลวงตลอดชีวิตแต่เพียงผู้เดียว โดยเยาวชนทุกคนจะได้คำตอบแทนตามสัญญาอย่างน้อยคนละ 3 ล้านบาท (ผู้จัดการสุดสัปดาห์ 30 พ.ย.-6 ธ.ค.62)

ประเทศไทยประกอบด้วยชุมชนอันหลากหลาย แม้เป็นประเทศเล็กแต่ก็ร่ำรวยด้วยวัฒนธรรมประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การสร้างภาพยนตร์ **"THE CAVE นางนอน"** มีข้ออ่อนทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมวิถีชีวิตไทยอยู่ไม่น้อย เช่น เอาแค่ชื่อภาพยนตร์ หากตั้งชื่อว่า **"The Cave ขุนน้ำนางนอน"** จะสื่อความหมายความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และความจริงของวัฒนธรรมชุมชนพื้นบ้าน

ทางภาคเหนือตอนบนสุดของประเทศ ที่มีมายาวนาน การตั้งชื่อหนังเรื่องนี้โดยตัดคำว่า "ขุนน้ำ" ออกไป อาจแสดงถึงความไม่เข้าใจความสำคัญของวัฒนธรรมชุมชนพื้นบ้านไทย ความเป็นมา ความสำคัญเรื่องน้ำกับชีวิตชุมชน ทั้งวัฒนธรรมเกษตรผลิตอาหารและความเชื่อความเป็นอยู่ (เช่น วัฒนธรรมไทยให้ความสำคัญกับ "พระแม่คงคา" กรีกโบราณให้ความสำคัญกับ "เทพเจ้าโพไซดอน") จะเป็นการดีสำหรับการสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ให้ประเด็นดังตาม ผู้ชมจะได้เพลิดเพลิน ได้เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมตะวันตกอย่างมีสุนทรีย์ะ น่าประทับใจ หากทีมผู้สร้างไป survey/ศึกษาและขอความรู้ ไปสัมภาษณ์ผู้รู้จริง ผู้รู้ลึกด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือจากคนในพื้นที่ เช่น **ศาสตราจารย์ ดร.อานันท์ ภาณุจวนพันธุ์** นักมานุษยวิทยา อาจารย์ที่มีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ **อาจารย์เทพศิริ สุขโสภา** ศิลปินแห่งชาติผู้โด่งดังแห่งเมืองเชียงใหม่ **อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์** ศิลปินแห่งชาติชาวเชียงราย เป็นต้น อาจารย์เฉลิมชัยได้นำศิลปินท้องถิ่นและศิลปินระดับชาติมาร่วมกันทำงานศิลปะและช่างปั้นงานประติมากรรมรูปปั้น **"จำแชน"** จัดทำเป็นอนุสรณ์ไว้ตรงหน้าถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอนอย่างน่าภาคภูมิใจ ให้คนได้จดจำในวีรกรรมการเสียสละของเพื่อนมนุษย์ จำแชน (นาวตรีสมาน กุนัน) ที่ได้เสียชีวิตภายในถ้ำหลวง ขณะปฏิบัติงานการวางถังออกซิเจนภายในถ้ำสนับสนุนนักดำน้ำในขบวนการกู้ภัยพิบัติถ้ำจำแชนทุ่มเททำงานหนักอย่างเสียสละไม่ย่อท้อกับความเหนื่อยล้า ทานเสียชีวิตภายในถ้ำหลวงอย่างกล้าหาญในที่สุด

ด้วยความประทับใจในความงดงามของสปิริตแห่งความเป็นมนุษย์ ที่กล้าหาญเสียสละอาจถึงแก่ชีวิตตนเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกผู้ตกทุกข์ได้ยากในห้วงเวลาแห่งความเป็นความตาย

อันเป็นวิกฤตการณ์สุดๆ ในชีวิตอย่างนั้น ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในฐานะนักวิชาการ ผมและลูกศิษย์นักศึกษาระดับปริญญาโทคณะรัฐประศาสนศาสตร์ นิติ (NIDA) ร่วมกันเป็นทีม ทำการศึกษาวิจัยจากบทเรียนแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการภัยพิบัติเรื่อง "การจัดการหลายมิติ กรณีศึกษาถ้ำหลวง (Multi-dimensional management : Tham Luang cave rescue) เป็นการศึกษาวิจัยตามแนวทางการจัดการแบบบูรณาการ (Integrated Management) แนวยั่งยืนสันติภาพความเป็นมนุษยชาติ

เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีการศึกษาแบบผสม (Mixed research method) ทั้งโดยเชิงปริมาณ เชิงสำรวจ เชิงคุณภาพ เชิงสัมภาษณ์ เชิงลึก และรวบรวมจากเอกสาร โดยศึกษาการจัดการ 5 มิติ ดังนี้

- (1) มิติด้านวิศวกรรมและความเชี่ยวชาญ ได้แก่ กฎหมายและแผนในการจัดการภัยพิบัติ ด้านความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือ
- (2) มิติด้านความร่วมมือในชุมชน เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นของประชาชน
- (3) มิติด้านความร่วมมือระหว่างประเทศทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสหรัฐอเมริกา
- (4) มิติด้านการสื่อสาร ได้แก่ เอกภาพการควบคุมพื้นที่ในการเข้าไปทำข่าวอย่างถูกต้อง แม่นยำ เชื่อถือได้ การจัดการการสื่อสาร

ในภาวะวิกฤติ การปฏิบัติตนของสื่อมวลชนในความชัดเจนในการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ไม่สร้างความสับสนหรือทำให้เกิดการตระหนกในสังคม ให้การรับรู้ข่าวสารของประชาชนไทยเป็นไปอย่างครอบคลุม ชับไว อย่างเป็นมืออาชีพของสื่อ

(5) มิติด้านภาวะผู้นำและธรรมาภิบาล

การศึกษาวิจัยพบว่าการบริหารจัดการภัยพิบัติในภาวะวิกฤติครั้งนี้ ประสบความสำเร็จได้โดยการจัดการหลายมิติทั้ง 5 มิติดังกล่าว โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการภัยพิบัติโดยภาวะผู้นำและธรรมาภิบาลอันเป็นการจัดการอันน่าประทับใจของผู้บัญชาการศอร. (นายณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร)

การจัดการภัยพิบัติถ้ำหลวงครั้งนี้ ไม่ใช่เรื่องธรรมดา เพราะเป็นการจัดการในภาวะวิกฤติจริงๆ ต้องแข่งกับเวลาบนความเป็นความตายของเพื่อนมนุษย์ สู้ตาย “ปาฏิหาริย์แห่งศีลธรรมสาธารณะ” ก็บังเกิดขึ้นจริง

สามารถนำเยาวชนที่มฟุตบอลหมูป่าอะคาเดมีทั้ง 13 คน ออกจากถ้ำหลวงได้ปลอดภัยทุกคนด้วยดีอย่างน่าประทับใจ จากการกอบกู้ทำด้วยหัวใจจริงๆ ของคณะบุคคลหลายฝ่ายหลายสมรรถนะ หลังจาก 13 คนนั้นติดอยู่ภายในถ้ำลึกน้ำท่วมแทบมืดหลังคาถ้ำ น้ำไหลเข้าถ้ำไม่หยุด ออกซิเจนอากาศสำหรับหายใจภายในถ้ำลดต่ำลงเรื่อยๆ ทั้ง 13 คนติดอยู่ในถ้ำนานถึง 9 วัน 5 ชั่วโมง 41 นาที ระหว่างวันที่ 23 มิถุนายน 2561-2 กรกฎาคม 2561 โดยที่ทั้ง 13 คน ไม่ได้กินข้าวเลยแม้แต่เม็ดเดียวหลายวันติดต่อกัน สภาพร่างกายอ่อนเพลียหนัก นำออกจากถ้ำได้อย่างปลอดภัย ผมขอเรียกปฏิบัติการกู้ภัยครั้งนี้ว่า “ปาฏิหาริย์แห่งรักในเพื่อนมนุษย์”

กรณีศึกษาภัยพิบัติถ้ำหลวงในการวิจัยของผมและคณะนักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ นิด้า ครั้งนี้ นับเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ เหตุการณ์สำคัญระดับประเทศและระดับโลก ที่ต้องจารึกถึงความรัก ความเอื้ออาทร ความดีงาม ที่มนุษย์พึงมีต่อกันและกัน ในจิตใจอันงดงาม โดยมีได้แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนาใดๆ

อาจถือเป็น “แบบอย่าง” ระดับโลกที่มนุษย์พึงมีต่อกัน แสดง

ถึงคุณค่าแห่งความปรารถนาร่วมกันและสันติภาพโลก ซึ่งควรร่วมกันสืบสานสู่อนาคตอย่างยั่งยืนต่อไปในมวลหมู่มนุษย์

บทความวิจัยเรื่อง “การจัดการหลายมิติ กรณีศึกษาถ้ำหลวง” ที่วิจัยประกอบด้วย วิวัฒน์ชัย อัครถาวร, พรชัย สุทธิวาริ, ปาลิดา พุทธิประเสริฐ, ภัทรนันต์ ภูชนะวีโรจน์, สุภัฏญา อักษรถึง จะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการเร็วๆ นี้

ผลงานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการนำเสนอครั้งแรกในงานประชุมทางวิชาการ ประจำปี 2562 ในวาระครบรอบปีที่ 53 แห่งการสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ในส่วนของการวิจัยหัวข้อใหญ่ “รัฐประศาสนศาสตร์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ นิด้า อดีตคณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์ รศ.ดร.ไพโรจน์ ภัทรนรากุล เป็นผู้แทนนำเสนอผลงานวิจัยบนเวทีวิชาการเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2562.